

De algemene uitkering uit het gemeentefonds bestaat uit de volgende onderdelen:

Onderdeel
(1) Algemene uitkering
(2) Integratie- en decentralisatie uitkering (IU en DU)
(3) Integratie uitkering sociaal domein
(4) Artikel 12 – uitkering (voor ons niet van toepassing)

Accressen

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, als gevolg van de trap op trap af-methode wordt het accres genoemd.

Met ingang van 2018 is de normeringssystematiek gewijzigd. Voorheen ging dat over een vrij smalle trap; allerlei uitgaven van het Rijk werden uitgezonderd. De gemeenten profiteerden hierdoor niet van extra uitgaven op deze uitgezonderde posten. Maar sinds de meicirculaire 2018 wordt de systematiek over de volledige breedte berekend. Hierbij zijn (uiteeraard) wel uitgezonderd de mutaties in het Gemeentefonds en het Provinciefonds. Budgetten van Sociale zekerheid en Zorg vallen nu ook onder de normeringssystematiek. Dit heeft te maken met het feit dat een groot deel van de integratie-uitkering Sociaal Domein over gebracht wordt naar het algemene deel van de uitkering gemeentefonds. Deze bredere trap moet zorgen voor een stabiel verloop van de uitkering gemeentefonds.

De definitieve vaststelling van het accres 2018 is in de meicirculaire 2019 lager dan de septembercirculaire 2018. Ten opzichte van de septembercirculaire 2018 gaat er landelijk € 148 miljoen af. Voor de gemeente Den Helder komt dat neer op ongeveer € 510.000. Dit komt vooral doordat de rijksuitgaven over 2018 lager uitvallen dan verwacht, de zogenaamde onderuitputting. Bij de jaarrekening 2018 hebben wij in de paragraaf Weerstandsvermogen al rekening gehouden met een risico van € 300.000 op basis van een onderuitputting van € 100 miljoen.

Het uitkeringsjaar 2019 is echter ook nadelig. Het gaat om een afname van € 74 miljoen ten opzichte van de septembercirculaire 2018. Ook hier werkt de onderuitputting van de rijksuitgaven door.

Wat betreft de meerjarenraming vallen voor 2020 tot en met 2023 de accressen lager uit ten opzichte van de septembercirculaire 2018. In totaal gaat het tot en met 2023 om € 603 miljoen voor alle gemeenten. De daling wordt veroorzaakt door een lagere loon- en prijsbijstelling dan eerder geraamd als gevolg van de achterblijvende loonontwikkelingen en lagere inflatie dan verwacht.

BTW compensatiefonds (plafond)

Met ingang van 2015 worden de ontwikkeling van het BTW compensatiefonds (BCF) en het bijhorende plafond verrekend in de algemene uitkering. Dit leidt tot een toe- of afname van de algemene uitkering afhankelijk is van hetgeen door gemeenten gedeclareerd wordt bij het BCF. Tot op heden is er altijd sprake geweest van ruimte onder het plafond en dus een bijdrage aan het Gemeentefonds.

De ruimte onder het plafond is voor het jaar 2018 ten opzichte van de stand van de septembercirculaire 2018 afgenomen, met als gevolg een kleinere toevoeging aan de algemene uitkering. Voor 2018 gaat het om een neerwaartse bijstelling van € 67 miljoen. Voor de gemeente Den Helder komt dit neer op ongeveer € 230.000. De daling van de ruimte onder het plafond wordt veroorzaakt doordat gemeenten en provincies meer zijn gaan declareren bij het BCF. Hierdoor gaan de uitgaven van het fonds omhoog en wordt de ruimte onder het plafond lager.

Met ingang van 2018 is de werkwijze om jaarlijks bij de septembercirculaire alleen het huidige jaar op te nemen in de raming van de algemene uitkering. Deze nieuwe werkwijze betekent dat vanaf 2019 in de septembercirculaire alleen de raming van het huidige jaar wordt verwerkt.

Dit heeft als gevolg dat vanaf 2019 de meerjarenraming van de ruimte onder het plafond BCF niet meer meegenomen wordt in de algemene uitkering en dat deze bedragen niet meer meelopen in de raming van de uitkeringsfactoren. Tot en met de meicirculaire 2019 verstrekke de rijksoverheid hier nog wel informatie over voor gemeenten die meerjarig met deze bedragen werkten. Wij hielden hier dus nog rekening mee, voor maximaal 75%. We lieten de stelpost BCF wel meerjarig aflopen met 5%. Deze systematiek was toegestaan tot en met de begroting 2019.

Echter met ingang van de begroting 2020 mogen gemeenten alleen nog maar rekening houden met de afrekening van 2018, te weten € 39 miljoen ruimte. De provinciale toezichthouders hebben aangegeven dit advies als richtlijn te gebruiken bij het beoordelen van de begrotingen. De verwachting is dat de onderschrijding onder het plafond zal omslaan naar een overschrijding. Om die reden hebben wij ervoor gekozen om helemaal geen rekening meer te houden met een opbrengst vanuit het BCF.

Ontwikkeling volume

Tot en met de begroting 2019 hielden wij rekening met een stelpost van 1% krimp op het algemene deel van de inkomsten uit het gemeentefonds. Deze stelpost was ooit in het leven geroepen omdat de definitieve aantallen binnen het Gemeentefonds voor de gemeente Den Helder onderhevig waren aan krimp. De stelpost 1% krimp werd meerjarig bepaald bij de begroting.

Bij de meicirculaire 2019 valt op dat het Ministerie van BZK meerjarig met flinke stijgingen rekening houdt bij de aantallen per maatstaf, inclusief het aantal inwoners. Dit zorgt ervoor dat de bedragen uit de maatstaven elk jaar stijgen. De tegenhanger hiervoor is de uitkeringsfactor. Door de stijging bij de maatstaven daalt de uitkeringsfactor; dit zijn communicerende vaten.

Voorheen hielden wij alleen rekening met de stijging bij de WOZ-waarde en de bijstandsontvangers. Met de overige maatstaven hielden wij geen rekening met de voorgestelde stijging vanuit het Rijk, daarnaast hadden wij ook nog de stelpost 1% krimp.

Met ingang van de begroting 2020 werken wij niet meer met de stelpost 1% krimp. Reden hiervoor is de flinke stijging waarmee het Ministerie van BZK rekent, naast de daadwerkelijke situatie van licht hogere aantallen inwoners. In een heel aantal gevallen volgen wij deze stijging ook, rekening houdend met onze uitgangspositie, maar bij de maatstaven inzake inwoners, verdeling naar leeftijden, bedrijfsvestigingen en woonruimten wijken wij hier voorzichtigheidshalve van af en hanteren wij de helft van de groei. De groei waar het Ministerie van BZK rekening mee houdt is landelijk bepaald en niet één-op-één toe te passen op onze gemeente. Door met de helft van de groei bij een aantal maatstaven rekening te houden verwachten wij beter aan te sluiten bij onze eigen situatie.

Integratie uitkering sociaal domein (3D-taken)

Het integreerbare deel van de integratie-uitkering Sociaal domein (IUSD) is met ingang van 2019 opgegaan in de algemene uitkering van het gemeentefonds. Onder het integreerbare deel wordt verstaan:

- IUSD Wmo, alle onderdelen met uitzondering van Beschermd wonen;
- IUSD Jeugdhulp, alle onderdelen met uitzondering van Voogdij/18+;
- IUSD Participatie, onderdeel Re-integratie klassiek, en
- IU Wmo, onderdeel Hulp bij het huishouden.

De middelen voor deze (nieuwe) taken Sociaal domein zijn niet meer direct afzonderlijk zichtbaar en worden onderdeel van de algemene uitkering. Hierdoor maken zij deel uit van de 'trap-op-trap-af'-systematiek. Voor de uitgezonderde onderdelen zijn nieuwe integratie-uitkeringen in het leven geroepen. De bedoeling is dat deze op termijn overgaan in het algemeen deel. De verwachting is dat de integratie-uitkering Voogdij/18+ en de integratie-uitkering Beschermd Wonen per 2021 overgaan naar de algemene uitkering. Voor de onderdelen Wsw en voorheen Wsw/Beschut werk van de integratie-uitkering Participatie is de verwachting dat dit een aparte uitkering blijft.

De fondsbeheerders van het Gemeentefonds werken samen met de VNG aan een herijking van de verdeling van het gemeentefonds. In maart 2019 is het traject een volgende fase ingegaan en worden in een onderzoek voorstellen ontwikkeld voor een nieuwe verdeling. De opdrachten voor het Sociaal Domein als voor het "klassieke" gemeentefonds is inmiddels gegund. Met beide deelonderzoeken wordt de gehele algemene uitkering van het gemeentefonds integraal onderzocht. Invoering van de nieuwe verdeling is voorzien in 2021.

Overzicht effecten op het programma sociaal domein

Voor de onderdelen Re-integratie klassiek, Wmo 2015, Wmo huishoudelijke verzorging en Jeugd wordt over 2019 voor het laatst nog apart een structurele loon/prijsmutatie gecompenseerd. Voor uitkeringsjaar 2020 en volgende zit deze compensatie opgenomen in de accessen. De loon- en prijscompensatie voor 2019 werkt structureel door in het Gemeentefonds. Een deel van deze loon-/prijscompensatie zal worden gebruikt om de loon-/prijsontwikkeling binnen onze begroting voor het Sociaal Domein op te vangen en zal toegevoegd worden aan het algemene deel van de uitkering. Ook voor de integratie-uitkeringen Beschermd Wonen, Voogdij/18+ en Participatie vindt er een loon-/prijscompensatie plaats.

Aan de integratie-uitkering Participatie wordt voor 2019 de middelen uit de decentralisatie-uitkering Bonus Beschut werken toegevoegd.

Bij de integratie-uitkering Voogdij/18+ vindt er een uitname plaats vanwege de bijstelling van de gegevens/maatstaven van deze uitkering en het continueren van de compensatieregeling Voogdij/18+. De uitname wordt enigszins getemperd door de toevoeging van de loon-/prijscompensatie. Maar per saldo is er sprake van een daling van deze uitkering.

Naast bovengenoemde ontwikkelingen zijn er tevens verschillende andere decentralisatie- en integratie-uitkeringen in de meicirculaire bijgewerkt. Onder andere vrouwenopvang, programma geweld hoort nergens thuis en jeugdhulp kinderen in een AZC.